

tudi sicer v nas ni nenavaden tič, pripovedujejo se o njem razne pravljice, posebno pa se zagotavlja, da je v njegovem gnezdu *skrivnostna koreninica*, ki stori *nevidnega* človeka in sploh vsako stvar, ki se koreninice dotakne. Zaradi tega je tudi pegamovo gnezdo nevidno. V tem oziru sem čul na Kriški planini nastopno pripovedko: Kriški »majare« je opazoval dlje časa, kako sta dva pegama, on in ona, letala in se sukala vedno okoli jedne in iste smereke ter zdaj pa zdaj izginila med vejami. Iz tega je sklepal, da mora na tej smreki biti pegamovo gnezdo. Ker je vedel, da je gnezdo sicer nevidno, in da se le v vodi vidi, vzame škaf vode ter ga nese pod omenjeno smreko. In res v zrcalni vodi kmalu zagleda skrivnostno gnezdo. Da bi se ne zmotil, skrbno prešteje veje ter potem spleza na smreko, kjer je na dotični veji kmalu otipal gnezdo ter je snel. Ker je pa plezanje po smreki bilo težavno in je za oporo potreboval obeh rok, spustil je gnezdo ob deblu na tla, češ, da je potem poberem. A prišedši s smereke je iskal in iskal, toda gnezda in čudesne koreninice ni bilo nikjer. — Jednako pravljico ima tudi Jakob Grimm.

Ž.

Prva slovenska stalna razstava učil. Šolstvo inih národov napreduje iz raznih vzrokov boljše od slovenskega. Poleg drugih prednostij imajo nemške, češke šole tudi več učil nego slovenske. Po večjih mestih, na pr. v Gradci, na Dunaji, prirejajo celo učitelji cele muzeje učnih pomočkov ali tako zvane permanentne razstave učil. Jednako učilsko razstavo namerava ustanoviti »Pedagogičsko društvo« v Krškem za slovenske šole in učitelje. Nabiralo bode po naši ožji in širji domovini in v obče pri založnikih po svetu raznovrstnih učil: knjige za šolo in učitelje, karte, slike, kalupe, aparate, prirodnine in drugo, vse pač, kar šola rabi, kar šoli koristi. Vse nabrane predmete zbiralo bode »Pedagogičsko društvo« v Krškem v lepih prostorih tukajšnje ljudske in meščanske učilnice, kjer bodo stalno razstavljene vsem slovenskim učiteljem in šolskim prijateljem na ogled. Došla darovana učna sredstva se bodo razglaševala in opisovala v društveni knjigi, v »Pedagogičskem letniku« in v šolskih listih: v »Učiteljskem Tovarišu« (v Ljubljani) in v »Popotniku« (v Mariboru). S tem si dovoljujemo torej na to novo važno podjetje opozarjati slovensko občinstvo, osobito učiteljstvo slovensko, založnike šolskega blaga in šolske prijatelje pa prositi, da bi blagovolili brezplačno in franko pošiljati primernih predmetov v »prvo slovensko stalno učilsko razstavo«.

V Krškem, dné 16. februarija 1888.

Odbor »Pedagogičskega društva«.

Frančišek Ksaver Zajec †, akademični kipar, umrl je 8. februarija t. l. v Ljubljani ob 12. uri opoldne v 66. letu dobe svoje. Porojen je bil kipar Zajec v Sovodnjem št. 12, v vasi, pripadajoči k občini Oselica na kranjsko-goriški meji, sin malega zemljiškega posestnika. Brate je imel pokojni Zajec štiri: jeden je bil kovač, drugi trije pa kiparji. Prvi, Anton Zajec, umrl je kipar v Podlipniku na Hrvaškem; bil je jako nadarjen, dasi ni obiskoval nobene akademije. Drugi brat, Valentin Zajec, kateri je umrl pred tremi leti (14. marcija 1884) v Cologni veneti na Beneško-Italijanskem, pa je bil sloveč kipar na Laškem in je dovršil kiparsko akademijo v Benetkah ter tam dobil za svoje izvrstne zdelke zlato svetinjo, katero so mu prisodili profesorji akademije. Po dovršenih študijah se je naselil kiparski mojster v Cologni veneti in zvršil je mnogo krasnih kiparskih del, tako na pr. dvanajst apostolov za župno cerkev v Skiji pri Vincenci od kararskega mramorja v človeški velikosti, dalje podobo Garibaldijevo in več drugih znamenitih del. Kakor prej imenovana, je tudi tretji brat Marka Zajec podobar in še živi. — Pokojni Fr. Zajec se je od 1. 1843. do 4. junija 1847. učil kiparstva pri kiparji Luki Čeferinu v Idriji, kateri mu je dal jako laskavo spričevalo. Leta 1848. 22. marcija vstopi

Fr. Zajec s šestindvajsetimi leti v c. kr. akademijo obrazovnih umetnostij na Dunaji, na kateri je ostal tri leta, potem pa odšel v Monakovo na kraljevo bavarsko akademijo obrazovnih umetnostij, kjer je dobil 7. junija 1852. l., od slavnega profesorja Maksa Widmana in akademijskega ravnatelja Kaulbacha spričevalo, da je monakovsko akademijo »mit ausgezeichnetem Fleisse besucht und vorzügliche Fortschritte gemacht und sich ausgezeichnet gut betragen hat.« Leta 1854. pride Fr. Zajec v Ljubljano ter prosi mestni magistrat, naj mu dovoli v Ljubljani zvrševati kiparsko umetnost, zlasti ker te umetnosti v Ljubljani ni še nikoli zvrševal nobeden domač umetnik, ki bi bil prej zvršil kiparsko akademijo. Dne 6. novembra 1854. l. bila je prošnja Fr. Zajčeva po tedanjem ljubljanskem županu dr. Burgerju odobrena, a s tem pridržkom, da Zajcu s to dovolitvijo nikakor ni združena domovinska pravica v ljubljanskem mestu. Sedaj je pričel Fr. Zajec svoje delovanje. Sreča mlademu umetniku takoj iz početka ni bila mila in pozneje, ko si je sezidal seveda nekoliko na dolg, nekoliko s svojimi skromnimi prihranjenimi novci hišo na Vožarski poti št. 3 (sedaj posestvo g. Cermaka), moral je isto kmalu prodati. Sploh se je vedno do smrti svoje boril z bedo in toga.

Glavna dela njegova, kolikor jih je bilo možno zabeležiti, so ta: podoba knezoškofa Anton Alojzija Wolfa od kararskega marmorja na levi strani presbiterija stolne cerkve ljubljanske; na iste cerkve vnanji strani na stolnem trgu kipa sv. Hermagora in Fortunata v nadčloveški velikosti. Velika podoba knezoškofa Anton Martina Slomška za stolno cerkev v Mariboru od kararskega marmorja, katero je naročil po naročilu dotičnega odbora v Mariboru ranjki dr. Bleiweis. Dalje doprsna podoba tržaškega škofa Legata od kararskega marmorja za župno cerkev v Naklem. Potem dva krasna angelja za novomeško frančiškansko cerkev; lepe podobe za veliki oltar župne cerkve v Štangi (okraj Litija). »Zadnja večerja« od istrskega kamena po Pavlu Deschwadenu za župno cerkev v Naklem pri Kranji. Podoba Vincencija Pavljanskega na ljubljanskem pokopališču nad grobom usmiljenih sester in več družih podob na pokopališču. Prvi je Fr. Zajec napravil tudi velik doprsni kip Prešimov, ki je rabil v deželni gledališči, ko je priredil Henrik Moric Penn, tedaj glumač, prvo Preširno slovesnost v deželni gledališči, pri kateri je v »Krstu pri Savici« sodeloval prvič Josip Noll. Razven tega je izdelal Fr. Zajec mnogo manjših kipov slavnih mož kranjske dežele in slovenskih pesnikov, kateri so tudi shranjeni v deželni muzeji, tako: škofa Wolfa, Vodnika, Preširna, misijonarja Knoblecharja, Bleiweisa, Slomška, Barago, dr. Tomana, dr. Costa, Stritarja, sv. Cirila in Metoda itd. Fr. Zajec je bil iskren prijatelj ranjcega slikarja Johannesa Wolfa in tudi Jurija Šubica. Pred kratkim mu je umrl jako nadarjeni sin Fr. Zajec, ki je imel šele 22 let; od tega hrani frančiškanska cerkev ljubljanska v kapeli sv. Frančiška na desni strani jako krasno delo, namreč v relikvarji, postavljenem na oltarji, miniaturne podobe sedem glavnih čednostij. Tudi jediní še živeči sin Ivan Zajec je jako nadarjen kipar in bode, ako ga ne zapusti pomoč prijateljev očetovih, šel na Dunaj in v Monakovo, da se tam priuči lepi očetovi umetnosti.

A. A.

Poziv slovenskim skladateljem! Odbor »Glasbene Matice« v Ljubljani razpisuje v zmislu § 2. društvenih pravil sledeče nagrade:

- 1.) *Trideset goldinarjev* za najboljšo skladbo, prirejeno na podlagi národnega napeva za igro na klavirji v obliki varijacije, fantazije ali parafraze.
- 2.) *Petindvajset goldinarjev* za najboljši komični ali resni dvo- ali trispjev s spremljevanjem klavirja.

Skladbe, katerim je priložiti ime skladatelja v zapečatenem ovitku, pošljejo naj se do 1. maja t. l. »Glasbene Matice« odboru v Ljubljani.

Odbor.